

## **NIELUDZKI** (37) *ai*

**nieludzki** (34), **nieludski** (3); *nieludzki Calep* (2); *nieludzki: nieludzki Mącz* (9:1).

*W pisowni łącznej* (25), *w rozłącznej* (12); -dz- (31), -c- (3).

*e jasne.*

*sg m N* *nieludzki* (13). ◇ *G* *nieludzkiego* (1). ◇ *A* *nieludzki* (2). ◇ *I* *nieludzki* (2), *nieludzki(e)m* (1); -im *KochPs*; -im : -(e)m *Mącz* (1:1). ◇ *f N* *nieludzka* (3), *nieludzka(a)* (1). ◇ *G* *nieludzkiej* (1). ◇ *n N* *nieludzki(e)* (1). ◇ *G* *nieludzki(e)go* (2). ◇ *A* *nieludzki(e)* (2). ◇ *pl N m pers* *nieludzcy* (2). *subst* *nieludzkie* (1). ◇ *G* *nieludzkich* (1). ◇ *A* *subst* *nieludzki(e)* (1). ◇ *I m* *nieludzki* (2). ◇ *V* *subst* *nieludzkie* (1).

*Sł stp, Cn notuje, Linde XVII(XVIII) – XVIII w.*

1. *Nie dziejący się z woli, mocy ludzkiej, nadprzyrodzony* (4) : POST wielki nie ludzka [!] vřtáwá/ ma zewřząd řwiádectwá. *WujJud* 192v *marg* [idem] Nnv; To řá zá prawdę nie ludzkie řpráwy. *SkarJedn* 327; Mátká bydź/ Pánná zořtác/ nie ludzkieřy to řily *SiebRozmyřl* F3v.

2. *Nieřyczliwy, niegořcinny, nie lubięcy ludzi; exosus, inofficiosus Mącz; inhospitalis Calep* (6) : *Mącz* 111c, 115d, 455d; *Inhospitalis* – Nie ludzki wdomnieprzimuiáci. *Calep* 537a; gořciem v onęgo Gdy z tobá był Tholephá królá *nieludzkiego*/ Co nářzym brzegu brónił *GórnTroas* 19.

*Przen* (1) : Bóg was řegnay/ niewdźięczné/ y *nieludzkie* wrotá/ *řwiádomé* mych częřtych dróg/ y mégo kłopotá *KochPieř* 26.

3. *Niegodny człowieka, niewłařciwy, nieprzyřwoity (o uczynkach i uczuciach); inhumanus Modrz* (3) : Iáko ty idáč pořikalř/ Nie ludzki včřynek dźiálař. *BierEz* B3; *KwiatKsięř* D2.

*Szereg*: »sprořny i *nieludzki*« (1): Powodowá řtroná áby řie řámá prawdá podpieráá/ včřciwa rzecz iest: ále řáiániem y nieucřciwemi řlówy řię puřzczác řprořna y *nieludzka* [*turpe et inhumanum*]. *ModrzBaz* 95.

4. *Okrutny, niemilosierny; inhumanus Mącz, Calag, Calep, Cn; austerus, belluinus Mącz* (22) : *Belluinus*, *Nielucki*. *Okrutny*. *Mącz* 24b, 157b; *Calag* 524b; *Calep* 537b.

a. *O ludziach* (11) : Non adeo in humano ingenio sum Cherea, Nie yeřtem tákowym *nieludzkiem*. *Mącz* 249d.

*nieludzki przeciwko komu* (1): oni řtrzedz řie muřzá/ iżby řurowymi y *nieludzki*mi niebyli przeciwko tym/ ktorzy dowćipu y pořługi vřzywáię. *KuczbKat* 300.

*nieludzki na kogo* (1): Ták byli okrutni ná řługi Boře y *nieludzcy*, lecz okrucieřstwo ich ná wyřługe řię ćierpliwořci y wiáry řług Bořych obracaó. *Skarřyw* 328.

*W połączeniach szeregowych* (2): *FalZioł* V 51; co do *Tymoteuřřá* wypifał o ořtátnich czářyech [...]/ iż będą ludźye ktorzy řámi řebye będą miłowác/ chćiwi/ pyřłni/ hárdźi/ złorzeczliwi/ rodźicom nyepořłufłni/ nyewdźyęcni/ źli albo nyepobořni/ przezduřłni/ nyęřpokoyni/ potwarce/ nyepowřcyagliwi/ okrutni/ nyeludzcy/ zdrádlwi/ krnábrni/ nádeći/ řlepi/ á wyęcey miłuyący rořkóřly niř Bogá *KromRozm I* B3v.

*Wyrażenie*: »czł(owi)ek, ludzie, lud *nieludzki* (a. *nieludzcy*)« = *homo austerus Mącz* [*řzyk* 5:1] (3:2:1): *FalZioł* V 51; *KromRozm I* B3v; *BielKron* 457v; *Mącz* 22a; Miedzy ludem *nieludzki*mi trawię láta řwoie *KochPs* 187; *Skarřyw* 193.

*Szeregi*: »gniewliwy a nieludzki« (1): A on iáko człek gniewliwy á nieludzki [...] fukác ná nię y grozić iey ták bárzo pocźnie/ ifz fię do mieczá ná nię potárgnie. *SkarŻyw* 193. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»nieludzki a niemiłosierny« (1): ále nieludzkimi á niemiłofiernemi drapiefcámi á okrutniki sftawáią fie. *RejPosWstaw* [41<sup>2</sup>].

»nieludzki, (i) okrutny« [szyk 1:1] (2): Humanitatem extirpare ex animo. Nieludzkim okrutnym kogo vczinić. *Mącz* 417a; *SkarŻyw* 328. [*Ponadto w połączeniu szerego 1 r.*]

»surowy i nieludzki« (1): *KuczKat* 300 *cf nieludzki przeciwko komu*,

»zły a nieludzki« (1): Potym przyplýnělímý do złych ludzi á nie ludzkich Bánduin *BielKron* 457v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

**b. O uczynkach i skutkach ludzkiego działania (7)** : [Grecy] iármzo ná nas włożą nie ludzkie. *BielKron* 117; Y ták/ áby fie zá cnotliwe vdály/ ftaráią fie pilnie/ żeby tákową ich furowość/ y nie ludzkie poftępkí ználi ludzie *GórnDworz* Dd3; *BielSpr* 45; Czoż záfię być może nieludzkiego/ iáko infzym ludziom wzgárdę vkázowác/ żadnym miłofierdziem nie być nie tylko porufzonym/ ále iefzcze dobrowolnie s cudzych fie przypadkow y przygod ciefzyć y náfmiewác. *Phil* 12.

*W połączeniu szeregowym (1)*: Nieftycháne v wftykiego Chrześcijánftwá/ niezbożne/ nieludzkie/ y tyránfkie/ nie práwo ále bezpráwie. *SkarKazSej* 700a.

*Wyrażenie*: »nieludzkie okrucieństwo« (2): Tytus [...] zápowiedzyał pod gárdłem/ áby żadny z iego woyfká tákiego nieludzkiego okrucieńftwá nie czynił nád nieprzyiacielem żadnym *BielKron* 147, 155.

**5. Nieokrzesany; asper, inurbanus** *Mącz* (2) : Inurbanus. Nieludzki/ nieobyczajny/ chłopskich obyczáyów/ nietráfny. *Mącz* 508b.

*Wyrażenie*: »nieludzki człowiek« = *homo asper* *Mącz* (1): *Mącz* 18a *cf Szereg*.

*Szereg*: »nieludzki a przykry« (1): Homo asper et durus in oratione et moribus Nieludzki á przykri człowiek ták w mowie/ yáko y w obyczáyách. *Mącz* 18a.

*Synonimy*: **2.** *nietowarzyski*; **4.** *ciężki, frasowliwy, frasowny, gniewliwy, gniewniwy, nielutościwy, niemiłosierny, okrutny, srogi, surowy, tyrański, złościwy, zły*; **5.** *gruby, nieobyczajny, nieprzystojny, nietrafny, prosty, przykry*.

*Cf* **1. LUDZKI, NIECZŁOWIECZEŃSKI, NIECZŁOWIECZY**